

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
ja
ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
avaliku teabe asjas nr. 2.1-3/20/565

Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni peainspektor Elve Adamson
Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegemise aeg ja koht	26.03.2020 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	11.02.2020 (registreeritud inspektsioonis 13.02.2020)
Teabevaldaja	Politsei- ja Piirivalveamet aadress: Pärnu mnt 139, 15060 Tallinn e-posti aadress: ppa@politsi.ee
Teabevaldaja vastutava isik	peadirektor
Vaide esitaja (teabenõudja)	AS Eesti Ekspress aadress: Narva mnt 13, 10151 Tallinn e-posti aadress: menetlus@egrupp.ee
Vaide esitaja esindaja	Taimi Rosenberg

RESOLUTSIOON:

avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1, § 51 lõike 1 punktide 3 ja 7, haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 2 ja Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõike 3 alusel

1) teen vaideotsuse vaie rahuldada

2) teen teabevaldajale täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:

Politsei- ja Piirivalveametil eemaldada vaide esitaja poolt soovitud teabelt avaliku teabe seaduse alusel kehtestatud juurdepääsupiirangud ning väljastada vaide esitajale tema poolt soovitud teave, kui ei ole muud alust teabele juurdepääsu piirata.

3) määran ettekirjutuse täitmise tähtajaks 13 aprill 2020

AvTS § 52 kohaselt peab teabevaldaja ettekirjutuse saamisest alates viie tööpäeva jooksul võtma kasutusele abinõud ettekirjutuse täitmiseks ja teatama sellest Andmekaitse Inspektsioonile.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Kuivõrd käesoleva otsusega rahuldati vaie täielikult, saab **vaide esitaja** 30 päeva jooksul pöörduda halduskohtusse üksnes juhul, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil.

Riigiasutus saab käesoleva haldusakti vaidlustada vaidega Andmekaitse Inspektsiooni peadirektorile või Vabariigi Valitsuse seaduse §-s 101 toodud korras.

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

HOIATUS:

Kui teabevaldaja jätab Andmekaitse Inspektsiooni ettekirjutuse täitmata, võib Andmekaitse Inspektsioon pöörduda teabevaldaja kõrgemalseisva asutuse, isiku või kogu poole teenistusliku järelevalve korraldamiseks või ametniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamiseks. (AvTS § 10 lõiked 1 ja 4, § 53 lõige 1).

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. 27. jaanuaril 2020 esitas AS Ekspress Meedia ajakirjanik Xxxxx Xxxxxx Politsei- ja Piirivalveametile teabenõude, milles soovis tutvuda peadirektori 23. jaanuari 2002. aasta käskkirjaga nr 10.
2. 4. veebruaril 2020 edastas Politsei- Piirivalveamet vaide esitajale tema poolt soovitud dokumendi, kuid selles oli osa teavet kinni kaetud põhjendusega, et politsei hinnangul vajab osa dokumendis sisalduvast teabest endiselt kaitset, kuigi piirangu tähtaeg on möödunud.
4. Vaide esitaja eeltooduga ei nõustunud ning esitas Andmekaitse Inspektsioonile teabe osalise väljastamata jätmise osas vaide.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

1. Faktilised asjaolud

1.1. 27. jaanuaril 2020 esitas AS Ekspress Meedia ajakirjanik Xxxxx Xxxxxx Politsei- ja Piirivalveametile (PPA) teabenõude, soovides tutvuda peadirektori 23. jaanuari 2002. aasta käskkirjaga nr 10 (lisa 1).

1.2. 4. veebruaril esitas PPA vastuse, millega täitis teabenõude vaid osaliselt (lisa 2).

2. Vaide sisu ja põhjendused

2.1. Soovime vaidlustada PPA poolt AS Ekspress Meedia teabenõude osalise täitmata jätmise.

2.2. PPA põhjendab osalist täitmist jätkuva vajadusega teavet kaitsta ja viitab piirangute alusena AvTS § 35 lg 1 p 5¹, 9 ja 10.

2.3. AvTS § 40 lg 1 alusel võib asutuseiseseks kasutamiseks mõeldud teabele juurdepääsupiirangu kehtestada kuni viieks aastaks. Asutuse juht võib seda tähtaega pikendada kuni viie aasta võrra.

2.4. Seega pidi küsitud käskkirja juurdepääsupiirangu tähtaeg saabuma juba 23.01.2012.

2.5. Meie hinnangul puudub PPA-l teabenõude osaliseks täitmata jätmiseks õiguslik alus.

2.6. PPA toob osalise keeldumise põhjendusena välja AvTS § 35 lg 1 punktid 5¹, 9 ja 10. Nimetatud juurdepääsupiirangu aluseid ei ole aga vaidlusalusele dokumendile kantud. Isegi kui vastav piirang oleks dokumendile kantud, oleks võimalik asutusesiseseks kasutamiseks seatud piirang AvTS § 40 lg 1 alusel tänaseks ammu läbi.

2.7. Juhime tähelepanu asjaolule, et AvTS § 35 sätestab küll teabe asutusesiseseks tunnistamise alused, kuid praegusel juhul on juurde- pääsupiirangu tähtaeg möödas ja vaidlusaluse käskkirja näol on tegemist avaliku teabega.

3. Taotlus

3.1. Eelnevast lähtuvalt ja juhindudes avaliku teabe seaduse §-st 46 ja 51 palub AS Ekspress Meedia teha Andmekaitse Inspeksioonil PPA-le ettekirjutuse ning kohustada PPA teabenõuet täitma ja väljastama Ekspress Meedia AS-ile PPA peadirektori 23. jaanuari 2002. aasta käskkiri nr 10 täies ulatuses.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Edastame vastused Andmekaitse Inspeksiooni 05.03.2020 järelpärimises esitatud küsimustele.

1. Vaide kohaselt väljastas PPA vaide esitajale teabenõudes soovitud dokumendi osaliselt ning väljastamata jäetud teabeosas põhjendas teabe väljastamata jätmist jätkuva vajadusega teavet kaitsta ning viitas piirangu alustena AvTS § 35 lg 1 punktidele 5¹, 9 ja 10. Kuna AvTS § 35 lg 1 punkt 5¹ lisati AvTS-i 2016 aastal ehk siis 14 aastat peale dokumendi loomist, siis millest tulenevalt leiab PPA, et dokumendile saab eelnimetatud sätte alusel (mida piirangu maksimaalse kehtimise ajal ei olnud veel olemas) kehtestada piirangu 4 aastat peale kõigi piirangute maksimaalse tähtaja lõppemist?

Juurdepääsupiirangu kehtestamise alused on aastate jooksul korduvalt muutunud. Antud käskkiri oli omal ajal tunnistatud asutusesiseseks kasutamiseks jälitustegevuse seaduse § 5 lg 2 alusel, mis sätestas, et jälitustegevuse organiseerimise ja taktika ning salajast koostööd tegevate või teinud isikute käivad andmed on jälitusametkonna sisesed ega kuula avaldamisele. Viidatud sätet on muudetud, alates 13.07.2008 on see kehtetu. Jälitustegevuse seadus on alates 01.01.2013 kehtetu.

Teabenõude täitmisel on teabevaldajal õigus ja ühtlasi ka kohustus kontrollida teabele kehtestatud juurdepääsupiirangu aluste asja- ja ajakohasust ning põhjendatud vajadusel alust/aluseid korrigeerida (täiendada, kehtetuks tunnistada jne).

Seda tegime ka antud teabenõude täitmisel: hindasime ja kaalusime veelkord teabe tundlikkust ja selle avaldamisega kaasnevate võimalike riskide realiseerumist ning võrdlesime seda täna kehtiva regulatsiooniga, s.t millises osas on kaitset vajav teave kajastatud ka kehtivas korras.

Selle käigus jõudsime otsuseni, et juurdepääsupiirangu aluseid on lähtuvalt teabe sisust vajalik muuta (p 9, 10, 5(1)), samuti abistavad juurdepääsupiirangu aluste täiendused teabenõudjal saada selgem ülevaade piirangu jätkuva kehtestamise vajalikkusest.

Käesoleval ajal on infosüsteem POLIS alamsüsteemi KAIRI pidamise kord kehtestatud peadirektori 05.10.2018 käskkirjaga nr 117 ning sellele on kehtestatud juurdepääsupiirang AvTS § 35 lõike 1 punktide 3, 5¹, 9 ja 10 alusel.

2. Kui PPA-l oli peale 10-ne aasta möödumist arusaadav, et eelnimetatud dokument vajab jätkuvalt kaitset, siis kas ja mida PPA on ette võtnud, et sellisele teabele oleks võimalik kehtestada pikem piirangu tähtaeg?

PPA on juurdepääsupiirangute tähtaegade probleemile korduvalt tähelepanu juhtinud, muuhulgas on:

- 19.05.2016 saatis Siseministerium Justiitsministeeriumile kirja nr 1-6/1210-1, milles toodi välja AvTS-iga seonduvad kitsaskohad ning esitati omapoolsed muutmissetpanekud. Kõnealust probleemi on käsitletud punktis 10, kus toodi välja: "Oleme seisukohal, et seadus peab

võimaldama teabevaldajal kaitsta teavet avalikuks tuleku eest ka siis, kui esialgsed juurdepääsupiirangu tähtajad on möödunud. Juurdepääsupiirang kehtestatakse kaitstava teabe sisust lähtudes ja ka kümne aasta möödudes ei pruugi juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjused olla ära langenud. Siseministeerium on veendunud, et kui teabe avalikuks tulek kahjustab ka 10 aastat hiljem riigi jaoks olulisi asjaolusid, näiteks riigi välissuhtlemist (AvTS § 35 lõige 1 punkt 3) või riigi julgeolekut või riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitset (AvTS § 35 lõige 1 punkt 3¹), raskendab süütegude avastamist või soodustab nende toimepanemist (AvTS § 35 lõige 1 punkt 5¹), ohustab riigikaitseobjekti või lihtsustab selle vastase ründe toimepanemist (AvTS § 35 lõige 1 punkt 6¹) jt seadustest tulenevad asjaolusid, siis peab olema võimalik sellisele teabele juurdepääsu piirata. Peame vajalikuks märkida, et Siseministeerium on juba esitanud Justiitsministeeriumile 24. märtsi 2016. a kirjaga nr 2-1/116-1 ettepaneku antud küsimuses lahenduse leidmiseks. Vastuses kõnealusele kirjale (28.06.2016 nr 10-4/4035-2) leidis Justiitsministeerium, et on valmis tulevikus arvestama probleemide nr 8–12 juures toodud muudatuse vajadusega ning Siseministeeriumi poolt välja pakutud lahendusi kaaluma.

- Esitatud AvTSi muudatusettepanekud Siseministeeriumile (04.09.2019 nr 1.2-4/99-3). Väljavõte kirjast: Ettepanek: Juurdepääsupiirang võiks olla 10 aastat, võimalusega pikendada kuni 10 aasta võrra, kui põhjus püsib järgmiste juurdepääsupiirangute aluste osas (riigikaitset ja asutuste turvameetmeid sisaldavad dokumendid): AvTS § 35 punkt 1 lõiked 3(1), 4, 5, 5(1), 5(2), 9, 10, 18(1). Nende andmete lekitamine peaks olema kriminaalkorras karistatav, analoogia karistusseadustiku § 157(1). Delikaatsete isikuandmete ebaseaduslik avaldamine paragrahviga. Selgitus: meetodid, taktika ja selleks kasutatava tehnoloogia elukaar on 10-15 aastat, sellest tulenevalt on 10-20 aasta juurdepääsupiirangu tähtaeg optimaalne, mille käigus vahetatakse vastav tehnoloogia välja ja selle avalikustamisega ei kaasne teabevaldajale täiendavaid turvariske. Avalikkus ei pea teadma, millised tehnoloogilised lahendused on kasutusel, sest selle teabe alusel saab disainida rünnet asutuse vastu. Ettepanek lisada volitusnorm: ...või asutuse juhi poolt määratud isik. Infoks: Väljavõte AKI 2015. a kokkuvõttest, soovitus

JuMile,

vt:

http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/AASTARAAMAT.pdf:

Justiitsministeeriumile: avaliku teabe seadus võimaldab teabele juurdepääsu kehtestada 5 aastaks ja seda pikendada üks kord 5 aastaks. Erandiks on isikuandmed, millele saab kehtestada nn. eluaegse piirangu. Soovitan kaaluda, kas 10-aastane maksimumtähtaeg on piisav turvameetmete kirjelduse kohta, samuti mitme riigikaitsepiirangu osas ning looduskaitsealuse liigi säilimist ohustava teave suhtes (AvTS § 35 lg 1 punktid 4, 5, 5², 6, 6¹, 6², 9). Kindlasti ei tohi minna piirangute lauspikendamisse, enamikel juhtudel on 5+5 aastat täiesti piisav. Samas teatud juhtudel, kui teavet on kindlasti vaja kaitsta ka pärast 10 aasta möödumist, hakkavad teabevaldajad kas piirangu tähtaja ületanud teavet lihtsalt hävitama või siis üritavad seda riigisaladuseks teha.

- Teemat on käsitletud Andmekaitse Inspeksiooniga koostöökohtumisel (protokoll 16.12.2019 nr 1.1-16/67-1). Väljavõte protokollist: Juurdepääsupiirangute tähtajad (5+5 a) Üha enam teavet vajab kaitset ka pärast 5+5 aasta möödumist: nt politsei meetmed ja taktika, PPA AK-struktuur, turvameetmed, dokumentide turvaelementide kirjeldused jne. Kui soovitakse piirangut pikendada, vajab see erisust. Otsus 3.3: AKI aitab viia juurdepääsupiirangute tähtaegade pikendamise teema Justiitsministeeriumi tasandile. PPA aitab probleemi kirjeldada ja sõnastada.

- Samuti on teema tõstatanud PPA andmekaitse spetsialist Krete Paal 21.01.2020 toimunud avaliku teabe nõukogus.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Juurdepääs avalikule teabele

AvTS § 3 lg 1 sätestab, et avalik teave on mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Kuna vaidlusalune dokument on loodud Politsei- ja Piirivalveameti poolt avalikke ülesandeid täites, siis on vaidlusaluse dokumendi puhul tegemist avaliku teabega avaliku teabe seaduse mõistes.

AvTS § 3 lg-st 2 tulenevalt saab avalikule teabe juurdepääsu piirata üksnes seaduses sätestatud korras. Juurdepääsupiirangu alused on ära toodud avaliku teabe seaduse §-s 35 ja valdkondade eriseadustes.

Ka Riigikohus oma lahendis 3-3-1-5-09 punktis 24 leidnud: „*PS § 44 lg-s 2 pannakse kõigile riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikuile kohustus seaduses sätestatud korras anda Eesti kodanikule tema nõudel informatsiooni oma tegevuse kohta. Sellele kohustusele vastab Eesti kodaniku (ja kui seadusega ei ole sätestatud teisiti, siis ka Eestis viibiva välisriigi kodaniku ja kodakondsuseta isiku) õigus saada nõudmisel vastavat informatsiooni.*

Selle õiguse esemeline kaitseala hõlmab sellist informatsiooni avaliku võimu asutuste tegevuse kohta, mida need ei levita üldiseks kasutamiseks. Riigi kodanikel ja muudel isikutel peab avaliku võimu kasutamise läbipaistvuse tagamiseks olema juurdepääs ka infole, mida riigiasutused mingil põhjusel vabatahtlikult avalikku teabelevisse ei suuna.“

Avalikule teabele juurdepääsu piiramine

AvTS § 35 lg 1 annab loetelu andmetest, millele teabevaldaja on kohustatud kehtestama juurdepääsupiirangu. Antud juhul puudub vaidlus selles, kas dokument sisaldab piiranguga teavet. Vaideesemeks on käesoleval juhul dokumendile piirangu kehtestamise tähtaeg.

AvTS § 40 lg 1 sätestab, et asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabele kehtestatakse juurdepääsupiirang alates dokumendi koostamisest või saamisest ning kuni vajaduse möödumiseni või sündmuse saabumiseni, kuid mitte kauemaks kui viieks aastaks. Asutuse juht võib seda tähtaega pikendada kuni viie aasta võrra, kui juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus püsib. Seega sätestab avaliku teabe seadus kui pikaks ajaks on võimalik AvTS § 35 lõike 1 alusel teabele juurdepääsu piirata. AvTS § 40 lg-st 1 ei tulene õigust pikenda piirangu tähtaega peale 10 aasta möödumist. Kui Politsei- ja Piirivalveamet on leiab, et mingi sätte osas on 5+5 tähtaeg lühike, siis tuleks vastavas osa alगतada seadusemuudatus, mille alusel on võimalik kehtestada mingile konkreetsele teabele senisest pikem piirangu tähtaeg. Lubamatu on olukord, kus dokumentidele kehtestatakse piirangud ilma õigusliku aluseta.

Politsei- ja Piirivalveamet on oma vastuses selgitanud, et on teinud AvTSi muudatusettepanekud Siseministeeriumile (04.09.2019 nr 1.2-4/99-3). Väljavõte kirjast: *Ettepanek: Juurdepääsupiirang võiks olla 10 aastat, võimalusega pikendada kuni 10 aasta võrra, kui põhjus püsib järgmiste juurdepääsupiirangute aluste osas (riigikaitset ja asutuste turvameetmeid sisaldavad dokumendid): AvTS § 35 punkt 1 lõiked 3(1), 4, 5, 5(1), 5(2), 9, 10, 18(1)*. Samuti on Politsei- ja Piirivalveamet selgitanud, et on mitu korda piirangute pikendamise vajaduse teemat arutanud ka Andmekaitse Inspeksiooniga ning inspeksioon on nõustunud piirangute pikendamise vajadusega. *Samuti on teema tõstatanud PPA andmekaitse spetsialist Krete Paal 21.01.2020 toimunud avaliku teabe nõukogus*

Siinkohal pean vajalikuks juhtida Politsei- ja Piirivalveameti tähelepanu sellele, et Andmekaitse Inspeksioon on järelevalveasutus, kes kontrollib seaduste täitmist ning inspeksiooni pädevuses ei ole tegeleda seadusloomega. Ka juhul kui inspeksioon möönabki, et mõnel juhul võib piirangu tähtaeg 5+5 aastat olla mittepiisav, ei tähenda see seda, et inspeksioon saaks anda loa pikemaks tähtajaks piirangu kehtestamiseks kui seadus seda võimaldab. Seda selgitasime ka eelviidatud avaliku teabe nõukogus. Asutus kes leiab, et mingi sätte alusel peaks piirangu

tähtaeg olema pikem kui kümme aastat, peab tegema seaduse muudatuse ettepaneku ministeeriumile, kellel on pädevus algatada seaduse muudatus. Andmekaitse Inspektsioon ei saa siin asuda teabevaldajate asemele nende eest piirangute pikendamise vajadusi põhjendama. Kui asutus on ka vastavad muudatuse ettepanekud ministeeriumile teinud, kuid ministeerium ei ole pidanud vajalikuks siiski seadust muuta, ei saa inspektsioon asuda seisukohale, et piirangut võib pikendada vajadusel ka ilma õigusliku aluseta.

Lisaks eeltoodule on asutus ka seisukohale, et kuna AvTS § 40 lg 1 ei sätesta sõnaselgelt, et piirangut võib ainult ühe korra pikendada viie aasta võrra, siis tuleks seda tõlgendada laiendavalt, et piirangut võib vajadusel pikendada korduvalt viie aasta võrra. Andmekaitse Inspektsioon sellise tõlgendusega ei nõustu. Nimetatud sätte kohaselt võib piirangu tähtaega pikendada **kuni viie aasta võrra**. Seega ei saa eeltoodut kuidagi tõlgendada selliselt, et piirangut on korduvalt võimalik pikendada viie aasta võrra. Lisaks pean vajalikuks märkida, et kui tõlgendada sätet selliselt, et piirangut on võimalik korduvalt pikendada viie aasta võrra, laieneks see kõigile piirangu sätetele (mitte ainult Politsei- ja Piirivalveameti poolt soovitud piirangu sätetele), mis kindlasti ei ole olnud seadusandja mõtteks ning muudaks avaliku sektori tegevuse läbipaistmatuks.

Siinkohal pean vajalikuks märkida, et ka varasemalt on soovitud piirangute kehtimise tähtaega pikendada, kuid seadusandja ei ole seda pidanud vajalikuks. Nii näiteks sooviti 14.09.2009 algatatud isikuandmete kaitse seaduse, avaliku teabe seaduse ja arhiiviseaduse muutmise seaduse eelnõus 564 SE täiendada AvTS § 40 lõikega 4 järgmises sõnastuses: „*Käesoleva seaduse § 35 lõike 1 punkti 3 alusel asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabele kehtestatakse juurdepääsupiirang kuni viis aastaks. Asutuse juht võib seda tähtaega pikendada kahel korral kuni viie aasta võrra, kui juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus püsib*“.

Sama eelnõu seletuskirjas selgitatakse järgmist: „*Avaliku teabe seaduse § 40 täiendatakse uue lõikega, millega sätestatakse eraldi alus teabe, mille avalikuks tulek kahjustaks riigi välissuhtlemist, asutuse siseseks kasutamiseks tunnistamise ajaliseks kehtivuseks 5+5+5 aastat. **Tavapärane tähtaeg on 5 aastat, mida võib ühel korral 5 aasta võrra pikendada.** Kümme aastat võib jääda liiga lühikeseks, et tagada välissuhtlemise kaitse. Seetõttu tuleb teha erand ja lubada pikendada veel kolmandat korda viieks aastaks“ (eelnõu seletuskirja lk 7 p 2.6).¹*

17.02.2010 toimunud Riigikogu istungi stenogrammist võib lugeda järgmist: „*Avaliku teabe seaduse § 40 lõike 1 kohaselt võib aga asutuse juht kehtestada asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabele juurdepääsupiirangu viieks aastaks, mida juurdepääsupiirangu püsimise korral võib pikendada veel viie aasta võrra. Uue sättega soovis Vabariigi Valitsus seega ainult riigi välissuhtlemist kahjustada võivale teabele kehtestada süsteemi 5 + 5 + 5.*

Põhiseaduskomisjon, arutanud põhjalikult nimetatud küsimust oma istungitel, leidis, et ei ole põhjendatud anda kõigile teabevaldajatele võimalus nimetatud pikendamisteks veel viie aasta võrra. Avaliku teabe seaduse § 5 lõike 1 kohaselt on teabevaldajaks kõik riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused, avalik-õiguslikud juriidilised isikud ning teatud tingimustel eraõiguslikud juriidilised isikud ja füüsilised isikud. On ilmselge, et kõik, kes siin saalis istuvad, peaksid väga selgelt endale aru andma, et näiteks Välisministeeriumi välissaatkondades koostatud memod võivad sisaldada hinnanguid selles riigis resideeruvate teiste saadikute kohta, selle riigi valitsusjuhi või presidendi kohta, nende võimaliku koostöö kohta kolmandate riikidega või mõningaid kahtlusi, kas üks või teine võib olla seotud ühe või teise organisatsiooniga, teha kellegagi koostööd jne. Ilmselt saame me kõik sellest aru. Kas aga peaks kogu nimetatud pikas loetelus loetletud info, mida algne variant sisaldas, olema kaitstud märkega "ametkondlikuks kasutuseks", see tekitab tõsist kahtlust. /.../ Põhiseaduskomisjoni istungitel jõudsid komisjoni liikmed järeldusele, et kuna Välisministeerium on põhiline riigi

¹ <http://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/bebb8363-8999-f12e-b587-f3718b56a685/isikuandmete%20kaitse%20seaduse,%20avaliku%20teabe%20seaduse%20ja%20arhiiviseaduse%20muutmise%20seadus/>

välissuhtlemist teostav asutus, siis peaks selline pikendamise võimalus laienema ainult neile. Eelkõige peetakse silmas Välisministeeriumi ja suursaatkondade vahelise memo vormis toimuva kirjavahetuse (sealhulgas läbirääkimisstrateegiad) tunnistamist asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud infoks.“

Tulenevalt eeltoodust on Riigikogu väljendanud oma seisukohta, et juurdepääsupiiranguga teabele saab kehtestada piirangu viieks aastaks ning seda on võimalik ühel korral viie aasta võrra pikendada ning on arutanud erandi tegemist välissuhtlemist kahjustava teabe osas. Eelnimetatud eelnõu tagasilükkamise põhjuseks oli just see, et Riigikogu leidis, et püütakse liigselt varjata asutuste valduses olevat informatsiooni ning riik muutuks läbipaistmatuks, mis ei ole omane avatud demokraatlikule riigile.

Andmekaitse Inspeksioon nõustub Politsei- ja Piirivalveametiga selles, et mõnel juhul võib tõepoolest olla kümme aastat liiga lühike aeg ning piirangut oleks vaja dokumendile kehtestada pikemaks ajaks. Seda eriti just dokumentide osas, mis on tunnistatud arhiiviväärtuslikuks, kuid piiranguid ei saa siiski pikendada ilma õigusliku aluseta. Ka Andmekaitse Inspeksioon kui järelevalveasutus, kelle ülesanne on kontrollida piirangute kehtestamisel seaduse täitmist ei saa siin anda õigust ega luba kehtestada seadusest pikemaid piirangu tähtaegu.

Oleme nõus Politsei – ja Piirivalveametiga selles, et kuna ajas on muutunud piirangu alused, siis enne teabenõude täitmist tuleb piirangu alused üle vaadata. Küll aga jääb arusaamtuks dokumendile (peale kümne aasta möödumist dokumendi loomist, kui dokumendile ei ole võimalik piiranguid kehtestada) sellise piirangu lisamine, mis lisati avaliku teabe seadusesse 14 aastat peale dokumendi loomist. Eeltoodu puhul ei olnud tegemist mitte sätte sõnastuse muutumisega, vaid uue sätte lisamisega seadusesse. Andmekaitse Inspeksioon on seisukohal, et dokumendile, mille loomisest või saamisest möödunud rohkem kui 10 aastat ei saa lisada piirangu aluseid, mis on lisatud seadusesse peale piirangutähtaja möödumist. AvTS § 35 lg 1 punkti 5¹ alusel piirangu kehtestamine oleks õiguspärane ainult juhul kui piirangut oleks eeltoodud sätte alusel võimalik kehtestada kuni 20-ks aastaks.

Kuna antud juhul on dokumendi loomisest möödunud pea 18 aastat ning avaliku teabe seadus ei anna võimalust kehtestada piiranguid pikemaks ajaks kui maksimaalselt 10 aastat, siis ei pea inspeksioon vajalikuks ka analüüsida soovitud dokumendis kinnikaetud osadele jätkuva piirangu kehtestamise põhjendatust.

Eeltoodust tulenevalt, kuna avaliku teabe seadus ei anna võimalust kehtestada teabele piiranguid pikemaks ajaks kui 10 aastat ning Andmekaitse Inspeksioon ei saa siin teha ühelegi teabevaldajale erandit, siis tuleb Politsei- ja Piirivalveametil vaide esitaja poolt soovitud teabest eemalda juurdepääsupiirangud ning väljastada vaide esitajale tema poolt soovitud teave, kui ei ole muud alust teabele juurdepääsu piirata.

/allkirjastatud digitaalselt/

Elve Adamson

peainspektor

peadirektori volitusel